

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БИЕКТАУ МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ
КРАСНОСЕЛЬСКИЙ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ**

422700, ТР Биектау районы, Биектау тимер
юл станциясе поселогы, Совет урамы, 13

**СОВЕТ КРАСНОСЕЛЬСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЫСОКОГОРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН**

422700, Высокогорский район РТ,
п. ж/д ст. Высокая Гора, ул. Советская, 13

тел./факс 8(84365) 2-35-82, e-mail: Ksel.Vsg@tatar.ru

**КАРАР
20 февраль 2015 ел**

**РЕШЕНИЕ
№ 177**

Татарстан Республикасы
Биектау муниципаль районының
Красносельский авыл жирлеге
муниципаль хокукый актлары системасы
турындагы Нигезлэмәне раслау хакында.

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 нче елның 6 нчы октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә, Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Красносельский авыл жирлеге муниципаль берәмлеге Уставы нигезендә гражданнарга аларның хокукларына һәм ирекләренә кагылышлы муниципаль хокукый актларны житкерүне тәэмин итү өчен, Красносельский авыл жирлеге Советы

КАРАР КЫЛДЫ:

1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының Красносельский авыл жирлеге муниципаль берәмлегенә муниципаль хокукый актлар системасы турында Нигезлэмәне (1 нче кушымта) расларга.
2. Әлеге карарны Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат рәсми интернет-порталында <http://pravo.tatarstan.ru/> һәм Биектау муниципаль районының рәсми сайтында <http://vysokaya-gora.tatarstan.ru/> урнаштырырга.
3. Карар рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка житкерелгәннән) 10 көн эчендә үз көченә керә.
4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну Красносельский жирлеге башлыгы урынбасары Никитенко Р.Р. йөкләргә

Татарстан Республикасы
Биектау муниципаль районының
Красносельский авыл жирлеге Башлыгы

Р.Г.Кәлимуллин

**Биектау муниципаль районы Красносельский авыл жирлеге муниципаль берәмлегенен
муниципаль хокукый актлары системасы турында
Нигезләмә**

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Әлеге нигезләмә Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының Красносельский авыл жирлеге муниципаль берәмлегендә муниципаль хокукый актлар системасын, (алга таба-авыл жирлеге) муниципаль хокукый актлар төрләрэн, аларны эшләү, кабул итү (бастырып чыгару), рәсми аңлатма бирү һәм үз көченә керү тәртибен, шулай ук муниципаль хокукый актларга куела торган таләпләр һәм экспертиза үткәрүне билгели.

1.2. Әлеге нигезләмәнең хокукый нигезе - Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль закон, Россия Федерациясенен башка федераль законнары һәм норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары, шулай ук Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының Красносельский авыл жирлеге муниципаль берәмлеге Уставы.

1.3. Әлеге Нигезләмәдә түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

1) муниципаль хокукый акт - жирле эһәмияттәге мәсьәләләр буенча яисә жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрэн гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча, муниципаль берәмлек халкы турыдан-туры жирле үзидарә органы һәм (яисә) жирле үзидарәнең вазыйфай заты тарафыннан кабул ителгән, жирлек территориясендә гомуми мәжбүри, мәжбүри үтәлергә тиешле, гомуми мәжбүри булган яисә индивидуаль характерга ия, жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрэн гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча жирлек территориясендә;

2) муниципаль норматив хокукый акт – жәмәгать мөнәсәбәтләрәнең билгеле бер төрен жайга салуга берничә тапкыр кулланыла торган һәм берничә тапкыр кулланыла торган үз-үзенне тоту кагыйдәләрен (хокук нормаларын) билгели торган, үзгәртә яисә юкка чыгара торган муниципаль хокукый акт.;

3) муниципаль индивидуаль (норматив булмаган) хокукый акт – жирле үзидарәнең конкрет карарга исәпләнгән һәм конкрет затка адресланган индивидуаль күрсәтмәне үз эченә алган хокук куллану акты;

4) жирле үзидарә органнарының хокук куллану эшчәнлеге - жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затларының норматив хокукый актлары нигезендә конкрет мәсьәләләрне, эшләрне карау һәм аларны карау нәтижәләре буенча зат яисә аларга адресланган затлар өчен мәжбүри булган муниципаль индивидуаль хокукый актларны кабул итү (бастырып чыгару) буенча законнар белән жайга салынган эшчәнлеге.

5) муниципаль норматив хокукый актларга рәсми аңлатма бирү - вәкаләтле органнар эшчәнлеге, аларны гамәлгә ашыру барышында муниципаль норматив хокукый актларның хокукый нормасының мәгънәсен һәм эчтәлеген билгеләүгә юнәлдерелгән;

6) юридик техника кагыйдәләре - хокукый актларны эшлэгәндә, бәян иткәндә, рәсмиләштергәндә кулланыла торган алымнар, кабул итүләр жыелмасы.

2. Муниципаль хокукый актлар төрләре

2.1. Муниципаль хокукый актлар системасына керә:

- 1) муниципаль берәмлек уставы;
- 2) жирле референдумда, гражданнар жыенында кабул ителгән хокукый актлар;
- 3) авыл жирлеге Советы карарлары;

4) муниципаль берәмлек башлыгы карарлары һәм боерыклары;
5) жирле үзидарә органнарының гамәлдәге законнар һәм муниципаль берәмлек уставы нигезендә бүтән актлары.

2.2. Муниципаль берәмлек Уставы һәм жирле референдумда, гражданнар жыенында кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукый актлар системасында иң югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм жирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукый актлар муниципаль берәмлек Уставына һәм жирле референдумда, гражданнар жыенында кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

2.3. Муниципаль хокукый актлар, аларның эчтәлегенә бәйле рәвештә, норматив хокукый актлар белән дә, индивидуаль характердагы актлар белән дә булырга мөмкин.

Федераль законнар һәм Татарстан Республикасы Законы нигезендә жирле референдумда, гражданнар жыенында жирле эһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль берәмлек халкының турыдан-туры ихтыярын белдерү карар рәвешендә кабул ителә.

2.4. Красносельский авыл жирлеге Советы (алга таба авыл жирлеге Советы), федераль законнар, федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, Муниципаль берәмлек уставы нигезендә, жирлек территориясендә мәжбүри үтәлергә тиешле кагыйдәләр, шулай ук Красносельский авыл жирлеге Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар кабул итә.

2.5. Красносельский авыл жирлеге Башлыгы муниципаль берәмлек Уставы һәм жирлек Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара. Жирлек башлыгы әлеге Нигезләмәнең 2.6 пункттында бәян ителгән мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара, әгәр жирлек башлыгы Башкарма комитет житәкчесе булса.

2.6. Авыл жирлеге Башлыгы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, Муниципаль берәмлек уставы, жирлек Советының норматив хокукый актлары белән билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрн гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр һәм жирле эһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар, шулай ук авыл жирлеге башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

3. Муниципаль норматив хокукый актларны эшләү һәм кабул итү тәртибе

3.1. Жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының нормалар ижәт итү эшчәнлегенә стадияләре булып муниципаль норматив хокукый актны кабул итүнең эзлекле этаплары тора, аларның һәркайсында нормалар ижәт итү эшчәнлегенә мөстәкыйль бурычлары хәл ителә.

3.2. Норматив хокукый акт проектын жирле үзидарә органына рәсми рәвештә кертү хокукый инициатива дип таныла, ул жирле үзидарә органының аны карау һәм кабул итү яисә кире кагу бурычын үз эченә ала.

3.3. Жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының норма ижәт итү эшчәнлегенә төп стадияләре булып тора:

- 1) муниципаль норматив хокукый актны эшләү буенча эшләргә планлаштыру;
- 2) муниципаль норматив хокукый акт проектын эзерләү;
- 3) жирлекнең кызыксынган органнары һәм вазыйфаи затлары белән килештерү һәм муниципаль норматив хокукый актлар проектларына хокукый экспертиза;
- 4) муниципаль норматив хокукый акт проектын тиешле хокук чыгару органына кертү;
- 5) муниципаль норматив хокукый актны кабул итү (имзалау);
- 6) муниципаль норматив хокукый актны муниципаль берәмлек уставында билгеләнгән очрақларда һәм тәртиптә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү);
- 7) тиешле норматив хокукый акт белән билгеләнгән очрақларда һәм тәртиптә муниципаль норматив хокукый актка аңлатма бирү;

8) муниципаль норматив хокукый актларны системалаштыру һәм исәпкә алу.

3.4. Муниципаль норматив хокукый актларның бердәм системасын булдыру, нормалар ижат итү эшчәнлегендә хәбәрдарлыкны тәмин итү максатларында, жирлек территориясендә ижтимагый мөнәсәбәтләрне хокукый жайга салуның кабатлануына юл куймау максатыннан, жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфаи затларының норма чыгару эшчәнлеге планлы нигездә гамәлгә ашырыла.

3.5. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларын эзерләү планнары иң мөһим һәм трудоемкалы актлар проектларын эшләүне күздә тоту һәм нормалар ижат итү эшчәнлеге планына кертелмәгән проектларны тиешле муниципаль орган йөкләмәсе буенча эзерләүне төшереп калдырмый.

3.6. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларын эзерләү планнары ағымдагы (бер елдан да артык вакытка исәпләнгән) һәм перспективалы (биш елга кадәр исәпләнгән) булырга мөмкин.

3.7. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларын эзерләү планнары федераль һәм республика закон чыгару һәм башкарма хакимият органнарының норма чыгару эшчәнлеге программаларын һәм планнарын исәпкә алып формалаштырыла.

3.8. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларын эзерләү, карау һәм раслау тәртибе тиешле муниципаль орган регламенты белән билгеләнә.

3.9. Муниципаль норматив хокукый актларны кертү, алдан карау, кабул итү, имзалау һәм рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) әлеге Нигезләмә таләпләрен исәпкә алып, муниципаль берәмлек уставында һәм (яисә) башка муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә гамәлгә ашырыла.

3.9. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документлар исемлеге һәм рәвешә жирле үзидарә органының яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затының норматив хокукый акты белән билгеләнә, аларга карап тикшерүгә әлеге проектлар кертелә.

3.10. Нормалар ижат итү эшләре планына кертелгән муниципаль хокукый актларны эшләү планда күрсәтелгән җаваплы орган (структур бүлекчә) яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3.11. Муниципаль норматив хокукый акт проекты муниципаль органга һәм тәкъдим ителгән проектны кабул итү вәкаләтләренә кәргән вазыйфаи затка тапшырган очракта, гражданның хокукый чыгару инициативасы тәртибендә күрсәтелгән затлар аны билгеләнгән тәртиптә карарга, кабул итәргә яисә нигезле баш тартырга тиеш.

3.12. Муниципаль норматив хокукый акт проектының Россия Федерациясе законнарына, Татарстан Республикасы законнарына, муниципаль берәмлек Уставына һәм юридик техникага туры килүен бәяләү өчен хокукый акт кабул ителгәнчә (бастырып чыгарганчы) аның хокукый экспертизасы үткәрелә.

3.13. Муниципаль норматив хокукый актны гамәлгә ашыру жирле бюджет акчалары исәбеннән каплана торган чыгымнарны күздә тотса, хокукый акт проектына финанс - икътисадый экспертиза жирле үзидарәнең тиешле органы (вазыйфаи заты) тарафыннан билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

3.14. Кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектының, шулай ук гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларның сыйфатын бәяләү һәм аларны камилләштерү буенча тәкъдимнәр алу өчен бәйсез фәнни (хокукый, финанс, фәнни-техник, экологик һ.б.) экспертиза үткәрелергә мөмкин.

3.15. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлдәге законнар һәм (яки) актның эчке каршылыктарыннан тыш, үз норматив хокукый актларына эчке (хезмәт) экспертиза оештыралар һәм, кирәк очракта, тиешле проектны кабул итү өчен эзерлиләр.

3.16. Муниципаль хокукый актлар вәкаләтле вазыйфаи затлар тарафыннан Жирле үзидарәнең тиешле органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан билгеләнә торган тәртиптә аларны кул кую юлы белән кабул ителә.

3.17. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларын эзерләү һәм кабул итү буенча әлеге бүлектә бәян ителгән кагыйдәләр башка муниципаль хокукый актларга да

кулланыла.

4. Муниципаль хокукый актларга куела торган таләпләр

4.1. Муниципаль хокукый актлар түбәндәге төп таләпләргә җавап бирергә тиеш:

- 1) законлылык;
- 2) юридик техника кагыйдәләрен үтәү;
- 3) муниципаль хокукый актны җирле бюджет акчалары белән тәмин итү.

4.2. Муниципаль хокукый акт Россия Федерациясе Конституциясенә, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарына, шулай ук Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының Красносельский авыл җирлеге муниципаль берәмлеге Уставына туры килергә тиеш.

4.3. Муниципаль хокукый актны эзерләгәндә ижтимагый мөнәсәбәтләр өлкәсендә хокукый җайга салуның торышын, хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару) кирәклеген һәм күздә тотылган хокукый күрсәтмәләренең җитәрлек дәрәжәдә булуын исәпкә алырга кирәк.

4.4. Муниципаль хокукый акт, документ буларак, эчтәлек (төп) өлешеннән һәм реквизитлардан тора.

Муниципаль хокукый актның эчтәлекле өлеше булып, аны кабул итү (преамбулалар) максатларын һәм мотивларын аңлатучы нигезләмәләрен һәм анда булган хокук нормалары яисә индивидуаль күрсәтмәләренең язма рәвештә чагылдырылган тел, әһәмиятле, график, сүз-терминологик беркетү тора.

4.5. Муниципаль хокукый актларда хокукый нормалар төгәл, лаконичный, ике төрле аңлашылмаучанлыкны, декларативлыкны төшереп калдыручы булырга тиеш. Хокукый нормалар логик эзлеклелектә, ачык һәм һәркем өчен мөмкин булган телдә баян ителә.

4.6. Муниципаль хокукый актларда бер термин яисә бер төшенчәне төрле терминнар белән билгеләү рөхсәт ителми, әгәр бу муниципаль хокукый актта махсус билгеләнмәгән булса. Муниципаль хокукый актларда сүзләр һәм гыйбарәләр федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында кулланыла торган терминология белән төгәл аңлауны һәм бердәмлекне тәмин итүче әһәмияттә кулланыла.

4.7. Муниципаль хокукый актта кулланыла торган юридик, техник һәм башка махсус терминнарны билгеләү, әгәр моннан башка аңлау мөмкин булмаса яисә кыен булса, бирелергә мөмкин.

4.8. Муниципаль хокукый актларда чит ил терминнарын һәм гыйбарәләрен куллану, шул ук мәгънәгә ия рус терминнары һәм гыйбарәләре яки чит ил тарихы терминнары булмаган очракта, рус телендә гомуми кулланылыш була.

4.9. Муниципаль хокукый актның аерылгысыз өлеше булган таблицалар, графиклар, схемалар, сызымнар, рәсемнәр, карта һ.б., кагыйдә буларак, аңа кушымталар рәвешендә рәсмиләштерелә.

4.10. Муниципаль хокукый акт структурасы (ул раслаган документ) хокукый җайга салу темасының логик үсешен, гомуми нигезләмәләрдән конкрет нигезләмәләргә күчүне тәмин итәргә тиеш.

4.11. Муниципаль хокукый акт һәм ул раслаган документ (кушымта) мәжбүри тәртиптә исем бар.

Муниципаль хокукый актның (ул раслаган документ) атамасы аның эчтәлегенә турында гомуми Күрсәтмә бирергә, хокукый җайга салу предметын төгәл чагылдырырга тиеш.

4.12. Преамбуланың муниципаль норматив хокукый актларында «карап (а)», «карап бирәм», «приказ бирәм» дигән гыйбарә белән тәмамлана.

Преамбулага норматив характердагы нигезләмәләренә кергү рөхсәт ителми. Преамбула абзацлардан торырга мөмкин.

4.13. Муниципаль хокукый актның (ул раслаган документ) төп структур элементы булып Гарәп цифрасы белән нумерлана һәм аның исеме юк. Муниципаль хокукый актның пунктында бер яки берничә норматив, яки индивидуаль күрсәтмә бар.

4.14. Күләме буенча муниципаль хокукый актларда (алар тарафыннан расланган

документларда) якын-тирә эчтәлекле пунктлар районнар башлыкларына берләшергә мөмкин, кирәкле очрақларда башлыклар бүлекләргә берләшергә мөмкин.

Башлыклар «башлык» сүзе белән билгеләнә, гарәп саннары белән нокта куела һәм исеме бар. Бүлекләр «бүлек» сүзе белән билгеләнә, нокта белән Рим саннары белән нумерлана һәм исеме бар.

Муниципаль хокукый актларда (алар тарафыннан расланган документларда) пунктларның барлык хокукый акт (документ) чикләрендә үтәли нумерациясе булырга тиеш.

Пункт цифрлар белән билгеләнми торган абзацлардан тора ала, әмма аларның нумерациясе күз алдында тотыла. Хисап пунктны билгели торган саннан башланган абзацтан алып барыла.

Пунктта күрсәтелә торган санап чыгару гарәп саннары белән нумерлана торган, уңнан түгәрәк тәрәзә яки рус алфавитының хәрәфләре белән ябыла торган, уңнан түгәрәк тәрәзә белән ябыла торган берәмлектән башлап, рус алфавитының хәрәфләре белән билгеләнә.

4.15. Муниципаль хокукый актта түбәндәге мәжбүри реквизитлар бар:

1) хокукый акт төп нөсхәсендә герб, эмблема, башка символ сурәте (алар булган очрақта), үзәк буенча хокукый акт төрөн билгеләү өстендә урнашкан хокукый актың төп нөсхәсендә.;

2) хокукый актың кабул иткән (бастырган) жирле үзидарә органының (вазыйфаи затының) тулы исеме;

3) хокукый акт төрөнә атамасы;

4) хокукый жайга салу предметын кыскача чагылдыра торган хокукый актың атамасы (исеме);

4) кабул итү (кул кую) датасы;

5) теркәү номеры;

6) хокукый акт кабул итү урыны;

7) тиешле хокукый актка имзаларга вәкаләтле затның, аның вазыйфасының тулы атамасын, аның шәхси имзасын (хокукый акт төп нөсхәсендә генә), аның фамилиясен һәм инициалын үз эченә алган имзасы.

4.16. Һәр төрдәге муниципаль хокукый актлар нумерациясе, аларны кабул итү датасыннан чыгып, ел чикләрендә алып барыла.

4.17. Норматив хокукый актың башка пунктларына яисә пунктның башка структур элементларына, шулай ук гамәлдәге башка норматив хокукый актларга, аларның аерым нигезләмәләренә сылтама норматив нигезләмәләренә үзара бәйләнешен күрсәтергә яисә аларны кабатлаудан качарга кирәк булган очрақларда кулланыла.

Бу чакта дәүләт хакимияте органнарының жирле үзидарә органнарына карата хокукларын һәм бурычларын жайга сала торган башка закон актларын кертү рөхсәт ителми.

5. Муниципаль хокукый актларның юридик көче

5.1. Муниципаль хокукый актлар, Россия Федерациясе Салым кодексы нигезендә үз көченә керә торган салымнар һәм жыемнар турында жирле үзидарә вәкиллекле органнарының норматив хокукый актларыннан, шулай ук кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль хокукый актлардан тыш, муниципаль берәмлек уставында билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

5.2. Муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка житкерү) гражданның, муниципаль хокукый актлардан яисә аларның федераль закон белән чикләнгән белешмәләре булган аерым нигезләмәләренән тыш, алар белән танышу мөмкинлеген тәэмин итәргә тиеш.

5.3. Муниципаль норматив хокукый актың рәсми бастырып чыгарылуы булып аның муниципаль берәмлек уставы һәм (яисә) жирле үзидарә органының (вазыйфаи затының) хокукый акты белән билгеләнгән басма вакытлы басмасында тулы текстын беренче бастырып чыгару санала. Күрсәтелгән басма басманың исеме муниципаль берәмлек халкына житкерелә.

Муниципаль норматив хокукый акт басылып чыккан очрақта, ул аның текстының

соңгы өлеше басылып чыккан көннән үз көченә керә.

Муниципаль норматив хокукый актларны рәсми бастырып чыгарганда аларның рәсми реквизитлары күрсәтелә.

Муниципаль норматив хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) булып тормый, әгәр алар тулысынча яки бәян ителгәндә басылып чыкмаса, шулай ук рәсми сайтта басылып чыкмаса.

5.4. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының рәсми басмасы булган Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми сайтында аның тулы текстының беренче язмасы муниципаль норматив хокукый жирлекне рәсми бастырып чыгару булып санала, ул Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының рәсми басмасы булып тора.

5.5. Муниципаль норматив булмаган хокукый актлар, әгәр муниципаль норматив булмаган хокукый актта башкасы күрсәтелмәгән булса, муниципаль берәмлек уставы нигезендә үз көченә керә.

5.6. Муниципаль хокукый актны рәсми бастырып чыгарганда муниципаль хокукый актның төп нөсхәсе белән чагыштырганда хаталар, басмалар, башка төгәллек кертелгән очракта, муниципаль хокукый актны кабул иткән органның төгәлсезлеген төзәтү турында рәсми хәбәрнамәсе һәм тиешле нигезләмәләрнең чын редакциясе басыла.

5.7. Муниципаль хокукый актларның төп нөсхәләрендә хаталарны, басмаларны һәм башка житешсезлекләргә төзәтү, төгәлсезлекләр булган муниципаль хокукый актка тиешле үзгәрешләр кертү юлы белән генә гамәлгә ашырыла.

5.8. Муниципаль норматив хокукый актлар югары юридик көчкә ия булган актларның өстенлеге принцибы нигезендә эшли.

Муниципаль норматив хокукый актлар арасында коллизия очрагында хокук мөнәсәбәтләре субъектлары югарырак юридик көчкә ия булган акт нормасына таянырга тиеш.

Тигез юридик көчкә ия муниципаль норматив хокукый актлар арасында коллизия очрагында, соңрак кабул ителгән акт нигезләмәләргә гамәлдә була.

5.9. Актның гамәлдә булу вакыты бары тик бөтен муниципаль акт өчен генә билгеләнергә мөмкин. Бу очракта әлеге муниципаль актның гамәлдә булуын нинди срокта саклавы күрсәтелә.

Билгеләнгән вакыт чыкканчы, муниципаль актны чыгарган орган аның гамәлдә булуын яңа вакытка озайту яки аңа сроксыз характер бирү турында Карар кабул итәргә мөмкин.

5.10. Муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы аның үз көченә кәргән мизгелдән башлана һәм үз көчләргә югалган вакытта туктатыла.

5.11. Муниципаль норматив хокукый акт, әгәр акт белән башкасы каралмаган булса, сроксыз гамәлдә була.

Муниципаль норматив-хокукый акт анда күрсәтелгән вакыт эчендә яисә аларда булган күрсәтмәләргә үтәү срогы дәвамында гамәлдә була.

5.12. Муниципаль хокукый акт яки аның аерым нигезләмәләргә очракларда үз көчләрен югалта:

- 1) актның гамәлдә булу срогы тәмамлану;
- 2) үз көчен югалткан орган яки аны чыгарган вазыйфаи зат дип тану.

5.13. Муниципаль хокукый актларның гамәлдә булуы, әгәр муниципаль хокукый актта башкасы билгеләнмәгән булса, муниципаль берәмлекнең бөтен территориясенә кагыла.

Муниципаль хокукый актларның гамәлдә булуы, әгәр муниципаль хокукый актта башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек территориясендә булган барлык юридик һәм физик затларга кагыла.

5.14. Муниципаль хокукый акт үз көченә кәргәнчегә кадәр барлыкка килгән мөнәсәбәтләргә (кире көчкә ия түгел) кагылмый, актта ул үз көченә кәргәнчегә кадәр барлыкка килгән мөнәсәбәтләргә кагыла дип карала.

Муниципаль хокукый актка кире көч бирү гражданның хокукларын кысрыкларга тиеш түгел.

5.15. Муниципаль хокукый актлар үз көчләрэн югалткан дип танылырга мөмкин яисә аларның гамәле жирле үзидарә органнары һәм тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары, ә жирле үзидарә органнарының федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрэн гамәлгә ашыруны жайга салучы өлешендә - димәк Россия Федерациясә дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы һәм Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә вәкаләтле органы тарафыннан туктатылырга мөмкин.

Муниципаль норматив хокукый актлар суд тарафыннан федераль законнарда каралган тәртиптә гамәлдә түгел дип танылырга мөмкин.

5.16. Муниципаль норматив хокукый актлар, әгәр ихтыяж аларда югалса, ә алар эле үз көченә кермәгән булса, юкка чыгарылырга мөмкин.

5.17. Муниципаль хокукый актны (аның аерым өлешен) юкка чыгару (үз көчен югалткан дип тану) муниципаль хокукый акт белән бертигез юридик көч башкарыла.

5.18. Нинди дә булса төп муниципаль хокукый акт үз көчен югалткан дип таныла торган муниципаль хокукый актта шулай ук төп актка хронологик тәртиптә үзгәрешләр кертү турында барлык муниципаль хокукый актлар үз көчен югалткан дип таныла. Кирәк булганда муниципаль хокукый актның аерым структур элементлары үз көчләрэн югалткан дип танылырга мөмкин.

5.19. Муниципаль норматив хокукый актны гамәлдән чыгарганда (үз көчен югалткан дип тану) рәсми билгеләмәдән тыш (акт төре; Актны кабул иткән орган яисә вазыйфаи зат; актның датасы, номеры һәм атамасы) аны рәсми бастырып чыгару чыганагы турында, шулай ук аңа үзгәрешләр кертелгән муниципаль норматив хокукый актны рәсми бастырып чыгару чыганагы турында белешмәләр күрсәтелә.

5.20. Муниципаль хокукый актка (документ) үзгәрешләр үзгәртелә торган муниципаль хокукый акт (документ) кабул ителгән (расланган) төре муниципаль хокукый акт белән кертелә.

5.21. Жирле үзидарәнең вәкилләкле органын юкка чыгару (бетерү) яисә үзгәртеп кору) очрагында әлегә орган тарафыннан кабул ителгән (чыгарылган) муниципаль хокукый актларның гамәлдә булуын үзгәртү, туктатып тору һәм туктату турындагы мәсьәләләр аның хокукый дөвәмчысы яки югарыдагы орган йә жирле үзидарәнең вәкилләкле органын бетерү яисә үзгәртеп кору турында Карар кабул иткән орган тарафыннан хәл ителә.

5.22. Әгәр муниципаль хокукый актка үзгәрешләр аның структур элементы текстыннан төшереп калдыруны күздә тотса, төшереп калдырылган текст структур элемент төрән һәм тулы исемән, хокукый актның датасын һәм номерын күрсәтеп «төшереп калдырылды (төшереп калдырылды)» сүзләре белән алмаштырыла. Шулай ук вакытта текстның структур элементларын билгели торган номерлар яки хәрәфләр саклана.

5.23. Яңа кабул ителгән законнар белән яисә яңа кабул ителгән (чыгарылган) муниципаль хокукый акт белән каршылыкка келгән муниципаль хокукый актлар йә тулысынча аларга йөкләнгән, тиешле актны кабул итү юлы белән үз көчләрэн югалткан дип таныла.

5.24. Яңа муниципаль хокукый актны кабул иткәндә (бастырып чыгарганда) башка муниципаль хокукый актларга үзгәрешләр кертү яисә муниципаль хокукый актларның үз көчләрэн югалтуын тану кирәк булса, яңа хокукый акт проекты белән бер үк вакытта тиешле тәкъдимнәр дә кертелә.

5.25. Элек кабул ителгән (бастырып чыгарылган) муниципаль хокукый акт тулылана торган яңа пунктларга, әгәр күрсәтелгән пунктлар текстның уртасына урнаштырылган булса, беренчесеннән башлап, өстәмә тәртип номерлары ноктасы аша өстәлеп, алдагы пункт номерларыннан торган номерлар бирелә.

Әгәр күрсәтелгән пунктлар текст ахырында урнаштырылса, аларга соңгы пунктның номеры артыннан килүче номерлар бирелә.

Пунктка яңа пунктларны керткәндә, пункттан төшереп калдырылганда, пунктларның элекке номерациясен үзгәртү рөхсәт ителми.

5.26. Муниципаль хокукый актка үзгәрешләр берничә тапкыр кертелсә, бу аны хокук кулланда кыенлыктар тудыра икән, хокукый жайга салуның элекке предметы булган яңа

муниципаль хокукый актны кабул итеп, аны үз көчөн югалткан дип тану зарур.

5.27. Үзгәрешләр һәрвакыт төп муниципаль хокукый актка гына кертелә. Муниципаль хокукый актка үзгәрешләр кертү юлы белән төп муниципаль хокукый актка үзгәрешләр кертү мөмкин түгел.

5.28. Гамәлдә булу вакыты чыккан муниципаль хокукый актлар, үз көчләрән югалткан дип тану турында муниципаль хокукый акт кабул ителмичә генә, юридик көчөн югалта.

6. Муниципаль норматив хокукый актка аңлатма бирү

6.1. Муниципаль норматив хокукый актка рәсми аңлатма бирү аның мәгънәсен үзгәртәргә тиеш түгел. Хокукый нормаларны рәсми аңлату актлары белән билгеләү рөхсәт ителми.

6.2. Муниципаль норматив хокукый актларга рәсми аңлатма бирү жирле үзидарә органнары яисә норматив хокукый актларны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары тарафыннан, шул ук формада, аңлатыла торган норматив хокукый актлар кабул ителгән формада гамәлгә ашырыла.

6.3. Рәсми аңлатма бирү актлары мөстәкыйль эһәмияткә ия түгел һәм бары тик алар аңлаткан муниципаль норматив хокукый актлар белән генә кулланыла. Муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү яисә юкка чыгару тиешле актларны рәсми аңлатуны юкка чыгаруны аңлата.

6.4. Муниципаль норматив хокукый актларга аңлатма бирү хокук чыгару инициативасы субъектлары запрослары буенча, шулай ук аларны чыгарган (кабул иткән) орган (вазыйфаи зат) инициативасы буенча гамәлгә ашырылырга мөмкин.

6.5. Муниципаль норматив хокукый актны рәсми аңлату тәртибе, әлеге Нигезләмә нормаларын исәпкә алып, жирле үзидарәнең вәкиллекле органы тарафыннан кабул ителә торган хокукый акт белән билгеләнә.

6.6. Муниципаль норматив хокукый актка рәсми аңлатма бирү хокукына ия булмаган оешмалар һәм затлар тарафыннан бирелә торган аңлатма бирү юридик көчкә ия түгел.